

Łódź, 30.06.2022 r.

Ministerstwo Sprawiedliwości
Pan Zbigniew Ziobro
Pan Marcin Romanowski
Pan Marcin Warchol

Minister Rodziny i polityki społecznej
Pani Marlena Małąg
Pani Barbara Socha
Pan Olgierd Podgórski

Kancelaria Prezesa rady Ministrów
Pan Premier Mateusz Morawiecki

Beata Książczyk

Petycja

w przedmiocie zmiany przepisów prawa rodzinnego oraz podjęcia działań w interesie małoletnich członków społeczeństwa polskiego

Działając w trybie Ustawy o petycjach z dnia 11 lipca 2014 roku (tj. Dz. U. 2018 poz. 870) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 czerwca 2022 r. Sygn. akt SK 3/20 składam petycję w przedmiocie dotyczącym wydanego orzeczenia:

„Art. 598¹⁶ § 1 w związku z art. 598¹⁵ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim obejmują sytuacje, w których niewłaściwe wykonywanie lub niewykonywanie obowiązków związane jest z zachowaniem dziecka, niewywołanym przez osobę, pod której pieczę dziecko to się znajduje, są niezgodne z art. 48 ust. 1 zdanie drugie oraz art. 72 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.”

„Skutkiem niniejszego wyroku nie jest utrata mocy obowiązującej przez art. 598¹⁵ § 1 oraz art. 598¹⁶ § 1 k.p.c., a tylko wyeliminowanie zakresu tych przepisów, który został wskazany w sentencji orzeczenia Trybunału jako niekonstytucyjny. Tym samym sądy opiekuńcze – przy rozpatrywaniu

wniosków o zagrożenie zapłatą określonej sumy pieniężnej oraz o zobowiązanie do zapłaty tej sumy – obowiązane będą z urzędu wziąć pod uwagę, czy do niewykonania albo niewłaściwego wykonania obowiązków przez osobę, pod której pieczęcią znajduje się dziecko, doszło w wyniku uwzględnienia woli dziecka (wyrażonej samodzielnie, bez wpływu osoby, pod której pieczęcią się ono znajduje).”

W związku z treścią wydanego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego RP wnoszę o:

1. Podjęcie rozstrzygnięcia, opracowanie projektu zmian legislacyjnych lub innego działania w zakresie przepisów dotyczących podstawy wydanego wyroku.

Zwracam uwagę na problem jaki w porządku prawnym wprowadza wydane orzeczenie. Trybunał Konstytucyjny RP wydając wyrok, oparł się o uzależnianie postępowania rodzica/opiekuna w kwestii kontaktów rodzicielskich od wyrażonej woli dziecka, która ma być niejako „wyrocznią” do decyzji rodzica pierwszoplanowego o zrealizowaniu bądź nie prawa do kontaktu dziecka z rodzicem drugoplanowym. Pomimo iż Trybunał lakonicznie wskazał na to, iż wola dziecka powinna być wyrażona samodzielnie, bez wpływu osoby, pod której pieczęcią się ono znajduje – pominięta została całkowicie kwestia zidentyfikowania źródła ewentualnej niechęci dziecka i rzetelnej oceny czy motywacje dziecka są rzeczywiście ukierunkowane na jego dobro i prowadzą do zapewnienia zdrowego rozwoju, dla którego ogromne znaczenie ma trwanie w relacji z obojgiem rodziców: „Otóż, po pierwsze,

warto wskazać, że zarówno matka, jak i ojciec to główni „autorzy” życia rodzinnego, a ich działania rodzicielskie organizują środowisko rozwoju dziecka (Bakiera, 2013, s. 88); przyjąć więc należy, że rodzice to najważniejsze osoby znaczące w życiu dorastającej jednostki (Appelt, 2016, s. 213; Cudak, 2012, s. 21). Po drugie, zauważyć trzeba, że z punktu widzenia korzyści rozwojowych dziecka, obecność obojga rodziców jest równie istotna (Śniegulska, 2016, s. 158), albowiem w realizacji właściwych dla nich funkcji rodzicielskich wzajemnie się dopełniają i co ważne, wzmacniają, tworząc tym samym niepowtarzalny, wychowawczy klimat w obrębie życia rodzinnego.(...)”¹

Eksperci zajmujący się problemem tzw. alienacji rodzicielskiej czy też sferą konfliktów rodzicielskich związanych ze sprawowaniem opieki nad dzieckiem po ustaniu związku małżeńskiego/ partnerskiego, wskazują na dużą zależność pomiędzy wyrażanymi przez dziecko postawami, a zachowaniem rodzica pierwszoplanowego, pod którą stałą opieką przebywają:

„Jedno z rodziców (a czasami każde z nich na własną rękę) usiłuje zawrzeć z dzieckiem przymierze, aby wzmocnić działania przeciwko drugiemu opiekunowi. Niejednokrotnie, myśląc

¹ Agata Matysiak-Błaszczuk, Anna Błasiak, Łukasz Ratajczak, Mirosława Ściupider-Młodkowska, Maciej Zychowicz, Izabela Gątarek, Barbara Jankowiak; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „IGNATIANUM”, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie **RELACJE DZIECKA Z RODZICAMI**, str. 303.

własne potrzeby i przeżycia (głównie poczucie krzywdy i stale podsycany gniew) z potrzebami i przeżyciami dziecka, jest przekonane, że robi to w jego interesie (...).Dziecko jest wciągane w pułapkę lojalności, przeżywa poczucie winy i wstyd, które z czasem są tłumione i zastępowane różnymi formami manipulacji wobec rodziców lub odrzuceniem jednego z nich i obciążaniem za wszelkie negatywne aspekty życia rodzinnego. Tylko dzieci dysponujące naprawdę silnymi zasobami wewnętrznymi (zwykle starsze) potrafią się wyzwolić z tak intensywnych oddziaływań i odizolować od konfliktu między rodzicami.”²

Zatem w kontekście rozstrzygnięcia TK z dnia 22 czerwca 2022 r. istnieje poważne zagrożenie dla dzieci będących w centrum konfliktów rodzicielskich o opiekę, że składy orzekające będą opierały się w swoich postanowieniach o deklaracje rodzica pierwszoplanowego oraz dowody na wyrażoną wolę dziecka, bez uwzględnienia przyczyn i źródeł postaw małoletnich.

2. W związku z powyższym, podjęcie przepisów zobowiązujących sędziów orzekających w sprawach rodzinnych do odbywania szkoleń aktualizujących ich stan wiedzy z zakresu psychologii rodziny, wpływu konfliktów rodzicielskich na zachowania i postawy dzieci, aktualnego stanu wiedzy na temat pojęcia przemocy alienacji rodzicielskiej oraz opracowanie szczegółowych wytycznych dla orzecznictwa, które **będą zobowiązywały wykazanie przez sędziów uzasadnienia** orzeczenia o zagrożeniu/ ukaraniu bądź nie karą finansową rodzica nie wykonującego albo niewłaściwie wykonującego obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, **które to uzasadnienie wykaże, zbadanie przez sąd rzeczywistych przyczyn wyrażanej woli dziecka oraz realnego braku wpływu na tę wolę rodzica sprawującego stałą opiekę nad dzieckiem.**

3. Wprowadzenie do przepisów prawa opartego o definicję pojęcia alienacji rodzicielskiej: **Alienacja rodzicielska - według Douglas Darnall to zespół świadomych bądź nieświadomych zachowań, wywołujących zaburzenia w relacji pomiędzy dzieckiem a drugim rodzicem na skutek niewłaściwych postaw jednego lub obojga głównych opiekunów w sytuacji rozchodzenia się rodziców. Alienacja rodzicielska, poza ograniczeniem fizycznego kontaktu z rodzicem, powoduje też wiele szkodliwych oddziaływań na psychikę dziecka, rodzic ucieka się do manipulacji uczuciami**

² Alicja Czerederecka, Instytut Ekspertyz Sądowych, Kraków, **Manipulowanie dzieckiem przez rodziców rywalizujących o udział w opiece**, str. 2.

dziecka, szantażu emocjonalnego, dyskredytuje drugiego rodzica, przekonuje dziecko o braku miłości i zainteresowania z jego strony, a jednocześnie bardzo często stawia je w roli własnego przyjaciela i powiernika, przekazując mu informacje, których adresatem być nie powinno.³ oraz opracowania przepisów sankcjonujących stosowanie tej formy przemocy wobec dzieci.

4. Zorganizowanie kampanii społecznej szerzącej świadomość obywatelską na temat konfliktów okołorozwodowych, przewlekłości postępowań rodzinnych (z przeczy leżących po stronie stron postępowania, w tym prawników) oraz bierności wobec przejawów przemocy psychicznej i emocjonalnej wobec dzieci (izolowanie dzieci od rodzica wbrew postanowieniom sądów).

W razie potrzeby doprecyzowania pozostaję do dyspozycji organów administracji.

Wyrażam zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję.

Informuję, że petycja została wysłana do każdego Ministerstwa indywidualnie.

Bardzo proszę o udzielenie odpowiedzi w trybie elektronicznym.

Beata Książczyk

³ www.trudnerelacje.pl, Alienacja jako stan umysłu dziecka. Refleksje po spotkaniu z Karen i Nickiem Woodall